

3. Гуторов А. О. Корпоратизація сільського господарства в Україні / А. О. Гуторов // Економіка і прогнозування. – 2012. – № 4. – С. 82-92.
4. Тищук Т. А. Шляхи протидії прихованому відпливу капіталу з України: аналітична доповідь / Т. А. Тищук, О. В. Іванов; за ред. Я. А. Жаліла. – К.: НІСД, 2012. – 31 с.
5. Голубев М. П. Методология создания эффективных вертикально интегрированных холдингов: учеб. пособие. / М. П. Голубев. – М.: ИНФРА-М, 2010. – 521 с.
6. Андрійчук В. Г. Агропромислові формування нового типу в контексті стратегії розвитку вітчизняного сільського господарства / В. Г. Андрійчук // Економіка АПК. – 2013. – № 1. – С. 3-15.

В статті проаналізовані шляхи формування інвестиційних ресурсів агропромислових підприємств, в частині досліджено особливості застосування IPO, випуску єврооблігацій, сучасний стан банківського кредитування агрохолдингов. Зроблено акцент на проблемах трансфертного ціноутворення при аналізі основних індикаторів фінансового стану.

Ключевые слова: інвестиційні ресурси, агрохолдинги, капіталізація, IPO.

The ways of formation of investment resources of agroindustrial enterprises are analysed, the features of application IPO, release of eurobonds, a current state of bank crediting of agroholdings in particular are investigated in the article. The emphasis is placed on problems of transfer pricings at the analysis of the basic indicators of a financial condition.

Keywords: investment resources, agroholdings, capitalisation, IPO.

Дата надходження до редакції: 07.05.2013
Рецензент: д.е.н., професор О.В. Ульяновченко

УДК 338.43:658.589

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СУЧАСНОГО АГРАРНОГО БІЗНЕСУ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

В. А. Замлинський, к.е.н., Одеський державний аграрний університет

Визначено напрями удосконалення та оцінено можливості запровадження нових механізмів впливу на активізацію сільськогосподарської діяльності.

Ключові слова: інноваційна діяльність, конкурентоспроможність, маркетингові стратегії зростання, ефективність інновацій, стратегія блакитного океану.

Постановка проблеми. Економічний розвиток аграрного сектору є невід'ємною складовою економічних досліджень, спрямованих на пошук шляхів підвищення ефективності його діяльності. Об'єктивні реалії незамінності сільськогосподарської продукції в життєдіяльності людини обумовлюють постійне посилення уваги до пошуку нових факторів прискорення економічної динаміки, адекватної сучасному стану розвитку світової економіки, тому запровадження інвестиційно-інноваційної моделі економічного зростання перетворюється у першочергову необхідність.

«Аграрний сектор (сільське господарство, харчова і переробна промисловість) забезпечує продовольчу безпеку та продовольчу незалежність країни, формує 17 відсотків валового внутрішнього продукту близько 60 відсотків фонду споживання населення. Крім того, аграрний сектор є одним з основних бюджетотворювальних секторів національної економіки, частка якого у зведеному бюджеті України за останні роки становить 8—9 відсотків, а також займає друге місце серед секторів економіки у товарній структурі експорту.

Сільське господарство сприяє розвитку інших галузей, які постачають засоби виробництва та споживають продукцію сільського господарства як сировину, а також надають транспортні,

торгівельні та інші послуги.

Особлива роль аграрного сектору в соціально-економічному житті країни обумовлюється унікальним поєднанням сприятливих природно-кліматичних умов та геостратегічним положенням, спроможністю України зайняти вагоме місце на міжнародному продовольчому ринку.

Сільськогосподарська діяльність провадиться майже на всій території країни. У сільській місцевості проживає третина загальної кількості населення. У галузі зайнято 4 млн. осіб із числа сільського населення.» [1]

Інноваційний тип розвитку характеризується перенесенням акценту на використання принципів нових прогресивних технологій, переходом до випуску високотехнологічної продукції, прогресивними організаційними і управлінськими рішеннями в інноваційній діяльності, що стосується як мікро так і макроекономічних процесів розвитку — створення технологічних парків, технополісів, інноваційних центрів, бізнес-інкубаторів, центрів трансферутехнологій, кластерів, проведення політики ресурсозбереження та інтелектуалізації всієї виробничої діяльності. Сучасні реалії обумовлюють постійне посилення уваги до пошуку нових факторів прискорення економічної динаміки, адекватних сучасному стану розвитку світової економіки, тому запровадження інвестиційно-інноваційної моделі економічного зростання пе-

ретворюється на об'єктивну необхідність.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Чисельні спроби досягнути економічного рівня розвитку сільськогосподарського виробництва 1990 року не виправдалися, багато запропонованих державних програм та моделей розвитку аграрного бізнесу не спрацювало. Українськими вченими-аграріями досліджено динаміку обсягів і тенденції виробництва валової продукції сільськогосподарства у порівняних цінах 2005 року [2, с. 21], яка свідчить про те, що у 2015 році ми повинні вийти на рівень 1990 року з обсягом валового виробництва 146 млрд. гривень, а у 2030 році досягнути об'єму валової продукції рослинництва і тваринництва 206 млрд. гривень. Питання ролі інновацій в економічній системі знайшли одне з провідних місць в дослідженнях вітчизняних та зарубіжних економістів: В.П. Александрова, О.І. Амоша, Ю.М. Бажала, Л.К. Безчасного, Є.А. Бельтюкова, В.М. Гесця, В.Г. Герасимчука, В.І. Голікова, М.І. Долішнього, Г.І. Калитича, О.Є. Кузьміна, О.А. Лапко, Б.А. Маліцького, А.І. Мокія, П.Т. Саблука, А.І. Сухорукова, В.І. Терехова, В.Г. Чиркова, А.І. Яковлева, В.С. Яцкова та інших. Ця проблема є також актуальною для інших країн, про що свідчать праці відомих зарубіжних учених, зокрема П. Завліна, Р. Коуза, Д. Львова, Р. Нельсона, К. Поппера, М. Портера, Б. Санто, Р. Солоу, Л. Тондла, Х. Фрімена, Й. Шумпетера. Проте, враховуючи недостатність дослідження важливих аспектів активізації інноваційних процесів, наявність яких є характерною для діяльності підприємств у сучасній економіці, вважаємо за доцільне більш повно обґрунтувати досліджуване питання. Водночас більш глибокого вивчення потребують питання впливу інновацій на ступінь конкурентоспроможності підприємства та держави.

Метою написання статті є визначення проблем впровадження інновацій та обґрунтування необхідності переходу вітчизняних підприємств аграрного сектору економіки на інноваційний шлях розвитку.

Прем'єр-міністр України Азаров М.Я. в розпорядженні Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Державної цільової економічної програми імпортозаміщення на період до 2015 року» зазначив, що проблему імпортозаміщення передбачається вирішити шляхом [3]:

— розвитку імпортозамінних виробництв з подальшою їх орієнтацією на експорт за умови повного забезпечення потреби внутрішнього ринку в цих товарах;

— поєднання прямого і непрямого імпортозаміщення, впровадження сучасних матеріало- і енергозберігаючих технологій, підвищення ефективності використання імпортованих ресурсів;

— орієнтації на розширення використання місцевих ресурсів та інших конкурентних переваг України;

— першочергової реалізації проектів, спрямованих на імпортозаміщення, в регіонах, які мають незадіяні виробничі потужності та відповідні трудові ресурси, що дозволить використовувати нинішню соціальну та виробничу інфраструктуру при одночасному вирішенні інших завдань соціально-економічної політики (насамперед, скорочення безробіття, створення нових робочих місць, збільшення доходів населення).

Міністр економічного розвитку і торгівлі України Прасолов І.М. назвав шість пріоритетних напрямів Державної програми активізації розвитку економіки на 2013-2014 рр. [4]:

- 1) підвищення конкурентоспроможності економіки;
- 2) покращення інвестиційних умов;
- 3) підтримка національного товаровиробника та реалізація політики імпортозаміщення;
- 4) розвиток високотехнологічних перспективних секторів;
- 5) структурні реформи у стратегічних секторах;
- 6) міжнародне співробітництво та розвиток експортного потенціалу.

Державно-приватне партнерство та програма імпортозаміщення є двома ключовими напрямками активізації розвитку економіки України в сучасних умовах. Інституційними засадами реалізації державно-приватного партнерства та програми імпортозаміщення є:

- 1) Закон України «Про загальні засади державно-приватного партнерства» [5];
- 2) Державна програма активізації розвитку економіки на 2013-2014 рр. [6];
- 3) Концепція Державної цільової економічної програми імпортозаміщення на період до 2015 р. [7]

У зв'язку з цим Україні необхідно переходити до:

- світових стандартів раціонального споживання енергії;
- підвищення рівня екологічно-безпечних технологій;
- запровадження державної програми сертифікації агропромислових підприємств з виробництва екологічно чистих продуктів харчування як пріоритетних;
- побудови системи спеціального оподаткування аграрного бізнесу;
- активізації освоєння безвідходних технологій як основного важеля охорони навколишнього природного середовища та економії ресурсів.

Завершальною метою цієї стратегії є створення прогресивної конкурентоздатної на світових ринках інноваційної продукції сільськогосподарства та продовольства шляхом реалізації моделі ефективного екологоорієнтованого економічного зростання. Аграрний сектор має значний експортний потенціал, використання якого позитивно вплине на усі ланки національної еко-

номіки.

Згідно Закону України [8] «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності»... науково і економічно обґрунтовані та визначені напрями впровадження інноваційної діяльності, що спрямовані на забезпечення економічної безпеки держави, створення високотехнологічної конкурентоспроможної екологічно чистої продукції, надання високоякісних послуг та збільшення експортного потенціалу держави з ефективним використанням вітчизняних та світових науково-технічних досягнень. Одним з стратегічних пріоритетних напрямків інноваційної діяльності на 2011 – 2021 рік є технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу». Для того, щоб вижити, підприємствам необхідно постійно відстежувати і реагувати на всі зміни, що відбуваються в їх конкурентному середовищі з метою збереження своїх позицій на ринку і забезпечення конкурентних переваг. В даний час кожному підприємству особливо важливо правильно вести маркетингову політику, щоб запропонувати ефективні засоби конкуренції. Виробництво стає більш зорієнтованим не тільки на масового споживача, а й на специфічні потреби окремих індивідів, зовнішніх ринків та агропромислових кластерів, діяльність підприємницьких структур: агрохолдингів, малих та середніх підприємств, які спроможні швидко адаптуватися до вимог зовнішнього середовища. Швидкі темпи модернізації життя людей призводять до зростання вимог до якості товарів та послуг, до їх різноманітності. Відповідно, суспільство стає більш відкритим та сприйнятливим до інновацій як засобу досягнення зростаючих матеріальних благ.

Ми вважаємо позитивним зрушенням створення державного земельного банку [9], завдяки якому аграрії зможуть отримувати пільгові кредити. Очікується суттєве зниження відсоткової ставки, яке дуже потрібне, в першу чергу, малим і середнім сільськогосподарським підприємствам. Наступним кроком має бути скасування мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення. Згідно п. 1.3.3.9. звіту Рахункової палати України за 2011 рік [10] «Фінансування аграрного комплексу, підтримка вітчизняного сільгоспвиробника та охорона земель державної власності... контрольними заходами встановлено непоодинокі випадки використання державних коштів з порушенням чинного законодавства та неефективно. За результатами проведеної перевірки ефективності використання коштів, виділених з державного бюджету у 2010 році на формування Аграрним фондом державного інтервенційного фонду та забезпечення його збереження, встановлено, що фондом у 2010 році не забезпечено здійснення фінансових та товарних інтервенцій, пов'язаних із ціновим регулюванням, стимулюванням виробництва

сільськогосподарської продукції та розвитком аграрного ринку, ефективне використання коштів державного бюджету, спрямованих на формування державного інтервенційного фонду та відшкодування витрат, пов'язаних з його збереженням. Це було наслідком порушення як вимог Закону України «Про Державну підтримку сільського господарства України», Так і вимог статті 7 Бюджетного кодексу України, в результаті чого на зазначені цілі протягом року з недотриманням вимог чинного законодавства та неефективно використано 1,4 млрд. гривень. Після набрання чинності Законом України «Про здійснення державних закупівель», при проведенні Аграрним фондом закупівель зернової продукції до державного інтервенційного фонду фактично було усунуто сільськогосподарських товаровиробників з організованого аграрного ринку». Це свідчить про нераціональне використання бюджетних коштів і є одним з вагомих чинників неспрацювання інноваційних механізмів.

Для інвесторів пріоритетними є галузі та підприємства, які мають високий інноваційний потенціал і здатні забезпечити підвищення рівня рентабельності капіталу, що функціонує в процесі виробництва.

Найбільш пріоритетними й одночасно прибутковими сферами агропромислового комплексу, у тому числі й для іноземного інвестування, є:

- впровадження високопродуктивних та екологічно безпечних технологій вирощування сільськогосподарських культур й утримання худоби та птиці;

- відновлення і модернізація на базі нових технологій підприємств переробної та харчової промисловості, а також тих, що займаються заготівлею і зберіганням сільськогосподарської продукції;

- створення сучасних технологій зберігання сільськогосподарської продукції, потужностей і сировинної бази, а також технологій для виробництва обладнання з фасування, пакування і маркування продуктів харчування і напоїв;

- розвиток сільськогосподарського машинобудування і виробництво технологічного обладнання для переробки рослинної та тваринної продукції;

- виробництво ефективних хімічних та біологічних засобів захисту сільськогосподарських рослин і тварин;

- надання консультативних і виробничих послуг сільськогосподарським й іншим агропромисловим підприємствам.

Відновлення економічного зростання без активізації його інноваційної складової веде до поступового вичерпання резервів екстенсивного зростання. Максимально повна реалізація синергетичного ефекту інноваційного розвитку видається єдиною можливим способом реалізації за-

вдання надолужування технологічного та економічного відриву від розвинених країн світу, тому, володіючи значними запасами родючих земель, ми можемо собі дозволити вирощувати виключно екологічно чисті харчові продукти продуктивними оздоровчими властивостями з овочевих та зернових культур (принаймні для власного споживання).

На сьогодні ми маємо проблему якості продовольчих товарів. Прагнення до максимізації валових зборів урожаю призводить до надмірного вторгнення хімії в аграрне виробництво, що ставить під загрозу здоров'я українців.

В багатьох країнах під тиском громадськості в вступають в силу закони, які посилюють вимоги до якості продовольства і обмежують використання хімічних речовин в аграрному виробництві. Активність організацій споживачів і зростання загальноосвітнього рівня масового споживача сприяли підвищенню вимог до якості сільськогосподарських продуктів. Органічне землеробство є нешкідливим до навколишнього середовища та повинно забезпечувати людей і тварин біологічно повноцінними продуктами харчування;

«Концепція органічного землеробства передбачає: відмову від використання генетично модифікованих організмів в усіх сферах землеробства; мінімізацію негативного впливу на довкілля; припинення токсикації річок, озер, водоймищ, колодязів; очищення джерел питної води від токсичних хімікатів; зменшення викидів в атмосферу парникових газів. [11, с.132]». Розвиток органічного ринку сьогодні залежить від

оптимізації законодавчої та нормативно-правової бази, підвищення зацікавленості у невеликій кількості новаторів – виробників та збільшення частки потенційних споживачів. Ми вважаємо, що виробництво хімічно та екологічно чистого продовольства відкриває нові перспективи для розвитку аграрної сфери.

Для розробки стратегії розвитку сучасного агробізнесу можна використати модерністську маркетингову стратегію блакитного океану [12], яка пропонує відповісти на чотири основні питання, які властиві стратегічній логіці і бізнес-моделі даної галузі:

- Які чинники галузі, що є само собою зрозумілими, доцільно скасувати?
- Які чинники доцільно значно знизити у порівнянні з існуючими у галузі стандартами?
- Які чинники доцільно значно підвищити у порівнянні з існуючими в галузі стандартами?
- Які чинники з раніше не запропонованих в галузі, доцільно створити?

Реалізація модерністської маркетингової стратегії блакитного океану, дозволяє досягти нової кривої цінності, яка є синтезом диференціації (росту споживчої цінності) і одночасного зменшення витрат. Ключовим компонентом потрібним для створення інновації цінності є вихід за межі існуючого попиту. Створення найвищого попиту на таку пропозицію підприємства забезпечує зниження ризику, який пов'язаний із створенням нового ринку.

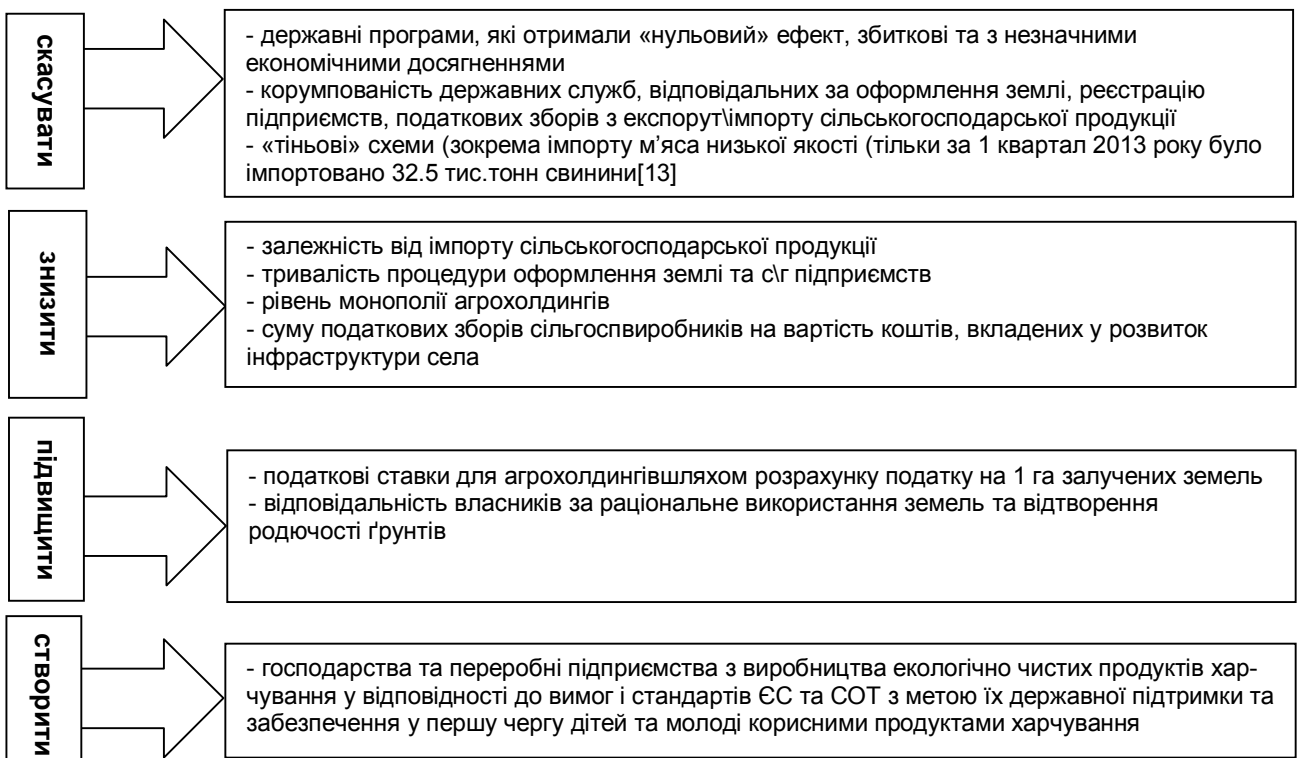

Рис. 1. Стратегія інноваційного розвитку аграрного сектору економіки за методом «блакитного океану»

Рис. 2. Розробка альтернативного напрямку стимулювання органічного агровиробництва

Проведене дослідження ринкового аграрного сектору дозволило визначити орієнтири реалізації стратегії зростання сучасного агробізнесу:

- проведення моніторингу ефективності цільових державних програм з активізації агробізнесу, прогнозування ринку сільськогосподарської продукції та продовольства з метою упередження та нівелювання загроз продовольчій безпеці;
- удосконалення системи сертифікації аграрних підприємств з виробництва екологічно

чистих продуктів харчування, як пріоритетних, задля сприяння збереженню нації шляхом забезпечення якісними і безпечними для здоров'я людей екологічно чистими продуктами харчування;

- застосування значного потенціалу для розвитку аграрного сектору, виробництва високотехнологічної і конкурентоспроможної органічної продукції шляхом запровадження екологічного менеджменту та розробки стратегії маркетингу з метою мінімізації негативних впливів на довкілля та стан здоров'я громадян.

Список використаної літератури:

1. Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року Постанова КМУ від 19.09.2007 № 1158. Електронний ресурс: <http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/cardnpd?docid=93055307>
2. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку)/за ред.. М.В. Присяжнюка, М.В. Зубця, П.Т. Саблука, В.Я. Месель-Веселяка, М.М. Федорова.- К.: ННЦ ІАЕ, 2011.- 1008 с.
3. Азаров М.Я. Програма імпортозаміщення. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.rbc.ua/ukr/top/show/kabmin-v-ocherednoy-raz-usilit-importozameshchenie-17082011114100>
4. Прасолов І. Шість пріоритетів розвитку економіки на 2013-2014 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.rbc.ua/ukr/newline/show/prasolov-otmetil-shest-prioritetov-razvitiya-ekonomiki-23012013105600>
5. Закон України «Про загальні засади державно-приватного партнерства» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.maritimebusinessnews.com.ua/showact/61.html>
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 лютого 2013 р. № 187 «Про затвердження Державної програми активізації розвитку економіки на 2013-2014 роки» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/187-2013-%D0%BF>
7. Електронний ресурс. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/732-2011-%D1%80>
8. Електронний ресурс. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>
9. Постанова Кабінету Міністрів України № 609 від 02.02.2012 року «Про створення державного земельного банку». Електронний ресурс: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/609-2012-%D0%BF>
10. Звіт рахункової палати за 2011 рік. Режим доступу: http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16740480/Zvit_2011.pdf

11. Агробізнес: проблеми, сучасний стан та перспективи розвитку: [Колективна монографія] / За заг. ред. Г.Є. Жуйкова, Я.В. Сухій, В.С. Ніценка. – Книга 2. – Одеса: ТОВ «Лерадрук», 2012. – 656 с.
12. Чан Ким У., Моборн Р. Стратегія голубого океана. 2-е изд. Пер. с англ. / У. Чан Ким, Р. Моборн — М.: Hippo Publishing, 2007. — 272 с.
13. Електронний ресурс. — Режим доступу: <http://www.meatmilk.kiev.ua/news/10884>

Определены направления совершенствования оценены возможности внедрения новых механизмов влияния на активизацию сельскохозяйственной деятельности.

Ключевые слова: *инновационная деятельность, конкурентоспособность, маркетинговая стратегия роста, эффективность инноваций, стратегия голубого океана.*

Identify areas of improvement and possibilities of introducing new mechanisms of activation of agricultural activities.

Keywords: *innovation activity, competitiveness, marketing growth strategy, efficiency of innovations, Blue Ocean Strategy.*

Дата надходження до редакції: 15.04.2013
Рецензент: к.е.н., доцент Данько Ю.І.

УДК 631.152:658.012.011.56

ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВА ДОРАДЧИХ (ІНФОРМАЦІЙНО-КОНСУЛЬТАЦІЙНИХ) ПОСЛУГ

А. Ю. Якунічева, аспірант*, Таврійський державний агротехнологічний університет
*Науковий керівник – к.е.н., проф. Лобанов М. І.

У статті розглянута сутність дорадчих (інформаційно-консультаційних) послуг, життєвий цикл дорадчої послуги, як інноваційного продукту, який надається в рамках цієї послуги. На основі цього дослідження наведено власне визначення поняття «інноваційний продукт» та зазначені основні особливості з огляду на аграрну сферу застосування. Графічно представлено фази життєвого циклу інноваційного продукту, тобто дорадчої послуги та встановлений чіткий план етапів циклу. Запропоновані принципи дорадчої діяльності.

Ключові слова: *дорадчі послуги, інформаційно-консультаційні послуги, агроконсалтингові послуги, інноваційний продукт, життєвий цикл послуг.*

Постановка проблеми. Одним із видів дорадчих (інформаційно-консультаційних) послуг, що надаються українськими дорадчими службами є навчання, яке за значенням прийнято ототожнювати з екстеншном. Але у багатьох випадках саму дорадчу діяльність ототожнюють з поняттям «екстеншн». В свою чергу поняття «екстеншн» в міжнародній практиці піддалось критиці, та дана дефініція отримала назву «комунікації для інновацій». Тому постає питання визначення сутності дорадчих послуг через вивчення дорадчої послуги як інноваційного продукту.

Аналіз останніх досліджень та постановка завдання. У багатьох визначеннях сільськогосподарського екстеншну наголошується його освітній вимір. Крім того, екстеншн стає професійною комунікаційною інтервенцією, яка викликає добровільні зміни в поведінці заради передбачуваної державної або колективної корисності [1; 10]. Ця інтервенція мала не багато спільного з «допомогою» а, скоріше, стала нав'язуванням технологій або посиленням державного контролю над фермерами. На цих засадах визначення екстеншну в 1980-ті роки було піддано критиці, виникла потреба у перевизначенні, деякі поважні автори в області екстеншну вирішили повністю відмовитися від поняття «екстеншн». Адже поняття «ек-

стеншн» має надто широке значення та неоднозначні конотації, що практично унеможливило точне розуміння його сутності та необхідної концепції. Наприклад, Ван і Ролінг більше не використовують концепцію екстеншну у багатьох своїх роботах, і вони у своїх університетах перейменували сферу науки екстеншну у вивчення «комунікацій для інновацій» [10].

Матеріалами досліджень є наукові праці Л'юїса, Ван і Ролінга [10], М. І. Лобанова [6], Г. В. Ольхової [8], А. В. Бикова [1], Т. А. Бутенко [2], Є. С. Лесних [5], П.М. Музики [7], Р. Я. Корінця, М. П. Гриценко, Ю. М. Берездецького [9] та інших. Проте вивчення сутності дорадчих послуг недостатньо досліджено в їх працях, тож визначення інноваційної складової дорадчих послуг залишається не розкритим питанням.

Формулювання цілей статті. Метою статті є визначення інноваційної складової дорадчих послуг через вивчення дорадчої послуги як інноваційного продукту.

Об'єкт та методика дослідження

Об'єктом дослідження є процес надання дорадчих послуг.

Методами досліджень є узагальнення та систематизація, за допомогою даного методу проведені теоретичні узагальнення та сформовані